

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 7 sierpnia 2012 r.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku

W związku z dotychczasową korespondencją, a także w związku ze spotkaniem i rozmową przeprowadzoną w siedzibie RZGW w Gdańsku, niniejszym podsumowuję swoje stanowisko w sprawie zarządzania rzeką Drwęca, uznaną za rezerwat przyrody i znajdującą się w granicach obszaru Natura 2000.

Zwracam się z uprzejmą prośbą o stosowanie się do tych zasad w przyszłości, celem uniknięcia naruszeń prawa, jakie zdarzały się dawniej.

1. Co do zasady, **rzeka stanowiąca rezerwat przyrody powinna być chroniona wraz z naturalnymi procesami kształtującymi jej hydromorfologię**. Naturalnymi elementami ekosystemu rzeczno-egzonalnego, jakie powinny być chronione w rezerwacie przyrody, są w szczególności:

- martwe drzewa i ich fragmenty, w tym tworzone przez rzekę zatory z martwych drzew,
- tworzone przez rzekę wypłycenia, odsypy i namuliska,
- erodowane skarpy brzegowe,
- roślinność nurtu rzeki.

Należy podkreślić, że elementy te są ważne dla zachowania pełni różnorodności biologicznej związanej z rzeką, a więc ich zachowanie jest istotne dla osiągnięcia celów ochrony rezerwatu przyrody. Przykładowo: erodowane skarpy (obrywy brzegowe) są kluczowym siedliskiem lęgowym zimorodka, martwe drzewa są kluczowym czynnikiem różnicowania hydromorfologii koryta a w rezultacie kształtowania się siedlisk ryb itp.

Należy także podkreślić, że dostępne nam informacje nie potwierdzają, jakoby naturalna rzeka z wszystkimi w/w elementami stwarzała podwyższone zagrożenie powodziowe. Proszę zauważyć, że np. na rzekach Drawa i Płociczna w Drawieńskim Parku Narodowym, konsekwentnie od 22 lat chronionych biernie, nie występują w ogóle spiętrzenia powodujące występowanie wody z koryta, co najwyżej w zupełnie naturalny sposób w okresie zimowo-wiosennym zalewane są terasy lęgowe, co jest normalnym zjawiskiem.

Dlatego podstawą ochrony rzeki w rezerwacie przyrody powinna być ochrona bierna i rezygnacja z wszelkich działań „utrzymaniowych” oraz ubezpieczania brzegów rzeki.

2. **Odstępstwa od powyższej zasady** (np. powtarzalne wykaszanie roślinności wodnej na krótkich odcinkach rzeki) **mogą mieć co najwyżej charakter wyjątkowy** i muszą być bardzo wnikliwie uzasadnione. Nie powinny one mieć inwazyjnego charakteru (np. niedopuszczalne wydaje się odmulanie i pogłębianie, umacnianie brzegów, a także usuwanie na szerszą skalę drzew przewróconych w nurt rzeki; do dyskusji natomiast może pozostawać np. koszenie roślinności wodnej). Powinny dotyczyć co najwyżej krótkich odcinków rzeki, np. w miejscowościach. Ich uzasadnienie nie może mieć nigdy charakteru ogólnikowego, a musi odwoływać się do szczególnych uwarunkowań konkretnego miejsca i do konkretnych danych hydrologicznych.

Ponadto, działania takie mogą być wykonywane **wyłącznie pod warunkiem ujęcia ich w planie ochrony rezerwatu przyrody lub w zadaniach ochronnych dla rezerwatu przyrody**, ustanowionych przez właściwy miejscowo RDOŚ. W przeciwnym razie działania takie stanowiłyby naruszenie prawa, ponieważ naruszałyby zakazy określone w art. 15 ust 1 ustawy o ochronie przyrody.

3. Na rzece uznanej za rezerwat przyrody **nie powinny w szczególności mieć miejsca żadne działania polegające na umacnianiu jej brzegów**, nawet gdyby koryto rzeki naturalnie migrowało, powodując zabieranie działek sąsiednich.

W **absolutnie wyjątkowych przypadkach** (np. zagrożenie dla budynków mieszkalnych albo kluczowych elementów infrastruktury, ale nie np. dla lasów, łąk ani dróg leśnych), na liniowe lokalne umocnienie brzegu rzeki chronionej w rezerwacie przyrody mógłby zezwolić Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska decyzją administracyjną wydana na podstawie art. 15 ust 4 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody. Mogłoby to mieć miejsce jedynie dla celu publicznego i w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz po (obowiązkowym !) zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej. Sama chęć utrzymania koryta rzeki w granicach ewidencyjnych i uniemożliwienia zabierania terenu z działek sąsiednich nie może być traktowana jako cel publiczny nie mający rozwiązań alternatywnych.

Należy tu pamiętać, że każde nowe umocnienia brzegowe, powodując trwałe przekształcenie strefy brzegowej rzeki, wykraczają poza ustawowe upoważnienie co do konsekwencji utrzymywania wód, które – w związku z art. 38i ust. 2 Praw Wodnego – może powodować co najwyżej powodować tymczasowe wahania, ale nie trwałe przekształcenia stanu wód, w tym ich strefy brzegowej. Umocnienia takie nie mogą więc być traktowane jako utrzymywanie wód, ale muszą być traktowane już jako regulacja wód - mogłyby więc być zatwierdzone wyłącznie w trybie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w której rozważono by w szczególności aspekt wpływu na cele środowiskowe dla wód w kontekście art. 81 ust 3 ustawy ooŚ.

4. Zwolnienie z zakazów obowiązujących w rezerwacie przyrody wynikające z art. 15 ust 3 ustawy o ochronie przyrody, dotyczące „*prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym*” **nie może być stosowane do działań rutynowych**, pod pretekstem że służą one ochronie przeciwpowodziowej. W przepisie tym chodzi bowiem o działania niezbędne dla uchylenia nagłego, rzeczywistego i realnego zagrożenia dla ludzi lub mienia w znacznych rozmiarach. Przepis ten nie może więc być stosowany do rutynowych działań o charakterze utrzymaniowym, zapobiegającym co najwyżej potencjalnemu, a nie realnemu niebezpieczeństwu.

Zwolnienie z zakazów obowiązujących w rezerwacie przyrody na podstawie art. 15 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody może dotyczyć przykładowo ścięcia drzewa rosnącego w rezerwacie, którego system korzeniowy został uszkodzony w wyniku wichury i drzewo zwisa nad zamieszkałymi zabudowaniami lub drogą (co jednak nie

zwalnia z konieczności uzyskania odrębnego zezwolenia na usunięcie drzewa, zob. dalej). Nie powinno już natomiast być stosowane do ścięcia drzewa wiszącego nad korytem rzeki, ani też do rutynowego usuwania drzew z nurtu rzeki.

5. Usunięcie drzewa, zarówno żywego, jak i martwego, a nawet przewróconego i tarasującego nurt rzeki, **wymaga** – co do zasady i niezależnie od przepisów wynikających z ochrony rezerwatu przyrody – **uzyskania zezwolenia** właściwego miejscowo wójta lub burmistrza, wyrażonego w formie decyzji administracyjnej.

Proszę zwrócić uwagę, że prawo **nie przewiduje żadnych odstępstw** od tego wymogu. W szczególności, ani zagrożenie bezpieczeństwa powszechnego, ani pilność sprawy, nie upoważnia do pominięcia uzyskania zezwolenia. Naczelny Sąd Administracyjny (np. wyrok II OSK 1970/06 z dnia 31 stycznia 2008 r.) stwierdził, że *"usunięcie drzew obumarłych jak i zagrażających bezpieczeństwu ludzi lub mienia (...) wymaga uzyskania zezwolenia"*, a oceny czy drzewo jest obumarłe lub czy zagraża bezpieczeństwu dokonuje kompetentny w zakresie ochrony przyrody organ. NSA podkreślił, *"że posiadacz nieruchomości nie jest podmiotem uprawnionym do dokonywania tego typu ocen i decydowania o tym, czy i które drzewo należy usunąć"*. Orzecznictwo sądów administracyjnych potwierdza także, że prawo administracyjne nie zna pojęcia „stanu wyższej konieczności” i na takowy nie można się powoływać.

Obligatoryjną konsekwencją usunięcia jakiegokolwiek drzewa bez uprzedniego uzyskania zezwalającej na to decyzji administracyjnej powinna być administracyjna kara pieniężna. Wysokości takich kar są bardzo wysokie.

6. Odnoszące się do wód aspekty celu ochrony rezerwatu przyrody, a także warunki wodne dla osiągnięcia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000, stają się celem środowiskowym w sensie art. 38f ustawy Prawo Wodne i powinny być osiągnięte do 25 grudnia 2015 r., Obowiązkwowi temu nie przeszkadza nie ujęcie ich w planie gospodarowania wodami.

Uprzejmie informuję, że Klub Przyrodników pozostanie zainteresowany problemami ochrony rzeki Drwęca; byłibyśmy wdzięczni za informowanie nas o problemach i aktualnych sprawach pojawiających się w przedmiotowym zakresie.

z poważaniem

do wiadomości

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie